

ONDERWIJS
NETWERK
ZUID-HOLLAND

ONZ

ACTIVITEITENVERSLAG SCHOOLJAAR 2020-2021

EEN SAMENWERKING TUSSEN VOORTGEZET EN HOGER
ONDERWIJS VOOR DOCENTPROFESSIONALISERING

WWW.ONDERWIJSNETWERKZUIDHOLLAND.NL

 Regionaal Steunpunt
Leiden

 BètaSteunpunt
Zuid-Holland

INHOUD

Voorwoord	1
Over Onderwijsnetwerk Zuid-Holland	2
Wie zijn wij?	2
Wat doen we?	2
Hoe doen we dat?	2
Organisatie & Partners	3
Voortgezet onderwijs	3
Hoger onderwijs	3
Bedrijfsleven en maatschappelijk veld	4
Raad van Advies	4
Activiteiten	5
Samenvatting en cijfers	5
Nascholing uitgelicht	7
<i>Bètasymposium</i>	7
<i>ONZ collegetour: Van nazipropaganda tot fake news</i>	7
<i>De Klassieken online: Digitaal lesmateriaal voor Grieks & Latijn</i>	8
<i>Masterclass het buitenlokaal biologie: een succesvolle schooltuin en haar onderhoud</i>	8
<i>De digitale klas</i>	9
<i>Alles is bio-informatica</i>	9
<i>Strips & graphic novels voor de leeslijst</i>	9
Andere activiteiten	10
Nawoord	11
Bijlage	12
Overzicht partnerscholen	12

VOORWOORD

Vol trots presenteren we vorig schooljaar het eerste activiteitenverslag. Achteraf beschouwd zaten we er in de zomer van 2020 nog wat onwennig bij. Onderwijsnetwerk Zuid-Holland had sinds april van dat jaar alle fysieke activiteiten moeten afblazen in verband met de coronapandemie. Het onderwijs – en wij zelf zeker ook – hoopte na de zomervakantie vooral weer 'normaal' door te gaan, maar dat pakte totaal anders uit! Corona zorgde ervoor dat we allemaal ons werk langdurig en vaak drastisch moesten omgooien. Dankzij de inzet van onze alfa-, bèta- en gammacoördinatoren bleven we gelukkig in contact met de scholen. Dit leidde onder meer tot een nieuwe activiteit, namelijk De Digitale Klas: waar leraren elkaar online uitleg gaven over een digitale tool die zij inzetten in hun (online) onderwijs. En dat smaakte naar meer!

Dit digitale jaar bracht namelijk ook nieuwe creatieve ideeën te weeg. Het bètasymposium werd in een online jasje gestoken en ondanks de afstand bleef de sfeer er goed in. Docenten lieten zich tijdens de bijeenkomst verrassen door o.a. een meet & greet met Trix uit Naturalis. 'Ik had niet de neiging tussendoor mijn mail te checken' was een mooi compliment voor deze digitale editie. Ook voor het alfa- en gammasymposium werd een digitaal alternatief verzonden: ONZ Collegetour. In drie online colleges op drie inspirerende locaties (een leeg museum!) passeerden verschillende onderwerpen de revue. Zo hoefden docenten na een drukke dag niet meer de deur uit om geïnspireerd te raken maar kon dit gewoon vanuit hun eigen huiskamer.

Voorzichtig gezegd lijkt de pandemie steeds meer onder controle te komen. Nog even en we mogen weer fysiek met elkaar gaan ondernemen. Wat een fijn vooruitzicht. Daar kan toch niks digitaals bovenop! Maar eerst lekker uitrusten en genieten van een welverdiende vakantie.

Wij wensen iedereen een heerlijke en vooral zonnige zomervakantie tot. Tot in het nieuwe schooljaar!

Team Onderwijsnetwerk Zuid-Holland

OVER ONDERWIJSNETWERK ZUID-HOLLAND

WIE ZIJN WIJ?

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland (ONZ) is een samenwerking tussen Universiteit Leiden en Technische Universiteit (TU) Delft, met verschillende partners uit het onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen. Dit netwerk is ontstaan vanuit Regionaal Steunpunt Leiden (met de Universiteit Leiden als penvoerder) en BètaSteunpunt Zuid-Holland (met als penvoerder de TU Delft). Het Onderwijsnetwerk verbindt het voortgezet onderwijs (vo) met hogescholen en universiteiten (ho), waarbij aansluiting en docentprofessionalisering centraal staan. Daarnaast werken verschillende bedrijven en maatschappelijke instellingen uit de regio met ons aan de bevordering van praktijkgericht en actueel onderwijs.

WAT DOEN WE?

Door de kennis en kunde van vo, ho en bedrijfsleven te verbinden zorgen we met elkaar voor:

- Kwalitatief beter onderwijs: docenten passen nieuwe inzichten en opgedane vaardigheden en kennis toe in de klas.
- Vernieuwend onderwijs: door de docenten meer inzicht in de trends en ontwikkelingen binnen hun vakgebied te geven, zowel vanuit het onderwijsveld als bedrijfsleven.
- Aansluitend onderwijs: door de samenwerking tussen het voortgezet- en hoger onderwijs en aansluiting op de arbeidsmarkt.

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland faciliteert dit door het organiseren van professionaliserings-activiteiten en netwerkbijeenkomsten voor docenten, gericht op de vragen en behoeften uit het onderwijs. Hierin hebben we inmiddels al 7 jaar ervaring. Door te inspireren, te motiveren en te professionaliseren zorgen we ervoor dat docenten hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen en inzetten.

HOE DOEN WE DAT?

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland organiseert verschillende bijeenkomsten en activiteiten op het gebied van professionalisering en maakt daarin onderscheid in vier vakgebieden:

Bèta: Onder bèta vallen de exacte schoolvakken zoals biologie, natuur, leven en technologie (nlt), ontwerpen, wiskunde, informatica, natuurkunde en scheikunde.

Alfa: Hieronder vallen de taalvakken zoals Nederlands, Engels, Frans, Duits en Spaans en de klassieke talen Grieks en Latijn.

Gamma: Dit betreft de zaakvakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde, economie en maatschappijleer en de kunstvakken zoals beeldende vorming en muziek.

Vakoverstijgend: Hieronder valt bijscholing gericht op didactische of pedagogische vaardigheden, individuele ontwikkeling of teamontwikkeling, thematisch onderwijs en vakoverstijgend samenwerken. Samen met onze partners zetten we een breed aanbod neer van activiteiten voor deze vakgebieden.

ORGANISATIE & PARTNERS

Omdat Onderwijsnetwerk Zuid-Holland is ontstaan uit twee regionale steunpunten, bestaat het netwerk uit twee uitvoerende organisaties: Universiteit Leiden en TU Delft. Beide organisaties bestaan uit een directeur of programmamanager, vaksteunpuntcoördinatoren of vakdidactici en ondersteunende staf. De steunpunten werken nauw samen om goed op elkaar af te stemmen en samen een lijn te trekken in beleid en strategie. Het gezamenlijke aanbod wordt aangeboden via Onderwijsnetwerk Zuid-Holland.

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland biedt een platform waarin docenten, toa's, coördinatoren, teamleiders, schoolleiders en andere geïnteresseerden uit het voortgezet en hoger onderwijs elkaar ontmoeten. In het netwerk participeren 3 universiteiten, 4 hogescholen en 61 middelbare scholen. Alle partners ontmoeten elkaar zowel tijdens overleggen, professionaliseringsactiviteiten en aansluitingsbijeenkomsten als in meer informele overleggen. Bij deze bijeenkomsten en activiteiten richten we ons op:

- Aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs
- Ontmoetingen tussen docenten en schoolleiders van verschillende vo-scholen
- Samenwerking met bedrijven en maatschappelijke instellingen uit de regio
- Ontwikkeling van nieuwe leermodules en lesmateriaal in bijvoorbeeld professionele leer gemeenschappen (PLG's)

VOORTGEZET ONDERWIJS

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland werkt op basis van partnerschap met vo-scholen. Scholen betalen lidmaatschapsgeld waardoor alle docenten van deze school het aanbod (bijna altijd) gratis kunnen volgen. In het schooljaar 2020-2021 waren er **61 scholen** partner van het netwerk (zie bijlage 1 op pagina 11). Op iedere partnerschool is een alfa-, gamma- en bèta coördinator aangesteld. De coördinatoren zijn het eerste aanspreek-

punt voor Onderwijsnetwerk Zuid-Holland. Tenminste vier keer per jaar ontmoeten de coördinatoren elkaar tijdens het coördinatorenoverleg. Hier vindt onderlinge uitwisseling plaats en halen we de vraag op vanuit de vo-scholen. De coördinatoren zorgen daarnaast voor de verspreiding en communicatie over het aanbod van Onderwijsnetwerk Zuid-Holland op hun school. Dit doen zij door het delen van contactgegevens en het aanmoedigen van collega's om nascholing te volgen. De coördinator in de school is dan ook de collega om meteen aan te schieten als een docent (of het team) specifieke wensen over nascholing heeft.

HOGER ONDERWIJS

Binnen Onderwijsnetwerk Zuid-Holland participeren drie universiteiten: Universiteit Leiden, TU Delft en Erasmus Universiteit Rotterdam, en vier hogescholen: De Haagse Hogeschool, Inholland Delft, Hogeschool

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland is een VO-HO Netwerk, landelijk zijn er tien van dit soort netwerken. De netwerken praten regelmatig met elkaar om kennis en kunde uit te wisselen. Bovendien onderzoeken we meer mogelijkheden om elkaars activiteiten uit te wisselen waardoor het aanbod voor scholen verder toeneemt. Voor meer informatie over de VO-HO netwerken kijk op <https://www.vohonetwerken.nl/>.

Leiden en Hogeschool Rotterdam. Op iedere hogeschool en universiteit die bij Onderwijsnetwerk Zuid-Holland is aangesloten is een instellingscoördinator aangesteld. Deze persoon participeert in het netwerk door deel te nemen aan de bijeenkomsten en mee te denken over de ontwikkeling van het professionaliseringsaanbod. Zo blijft het Onderwijsnetwerk op de hoogte van de ontwikkelingen in het hoger onderwijs en wordt het aanbod vanuit de aangesloten instellingen goed afgestemd. De verschillende instellingen denken na over hoe de aansluiting met het voortgezet onderwijs, maar ook tussen de hoger onderwijsinstellingen verbeterd kan worden en bedenken en maken professionaliseringactiviteiten voor leraren en leerlingen binnen het voortgezet onderwijs.

BEDRIJFSLEVEN EN MAATSCHAPPELIJK VELD

Naast samenwerking met onderwijsinstellingen werkt het Onderwijsnetwerk ook samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke of culture instellingen. Deze partners denken mee in de ontwikkeling van nascholing voor docenten of (mede-)organiseren bijeenkomsten waarbij docenten met de praktijk in aanraking komen. Een aantal van deze partners zijn:

- DebatUnie
- Digital Operations Centre
- Gemeente Leiden
- Jet-Net & TechNet
- Kabold (voorheen LOLmakers)
- KasGroeit!

- Leiden Educational Fieldlab (het LEF)
- Leidse Aanpak voor Talentontwikkeling
- Leve DNA!
- Literatuurmuseum Den Haag
- LUMC
- Nationaal Onderwijsmuseum
- Naturalis
- Shell
- Sterk Techniekonderwijs Haaglanden
- Techniekpact
- Technolab
- VR Learninglab

RAAD VAN ADVIES

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland hecht veel belang aan de inbreng van haar partners. Op bestuurlijk niveau zijn er daarom twee Raden van Advies aangesteld: de Raad van Advies Bèta & de Raad van Advies Verbreding. Deze laatste raad bestaat sinds september 2018 en heeft als doel de implementatie van de verbreding van bèta- naar alfa- en gammaschoolvakken bestuurlijk te ondersteunen. In de raden zitten afgevaardigden uit het voortgezet onderwijs, hoger onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen. Zij zitten in de raad op persoonlijke titel en niet als vertegenwoordiger van zijn of haar organisatie. De diversiteit aan bedrijven en instellingen draagt bij aan een complete inbreng van onze verschillende partners. Beide raden komen vier keer per jaar samen en vergaderen ten minste één keer per jaar gezamenlijk.

ACTIVITEITEN

SAMENVATTING EN CIJFERS

In schooljaar 2020-2021 hebben **75 activiteiten** voor partners van Onderwijsnetwerk Zuid-Holland plaatsgevonden. **651 docenten** hebben zich voor een of meerdere activiteiten van Onderwijsnetwerk Zuid-Holland aangemeld. Er zijn in schooljaar 2020/2021 **61 vo-scholen** partner bij Onderwijsnetwerk Zuid-Holland (in bijlage 1 zie je welke scholen dat zijn).

De nascholingen van Onderwijsnetwerk Zuid-Holland hebben we ondergebracht in drie verschillende typen. In de grafiek hieronder zie je de verdeling van typen bijeenkomsten:

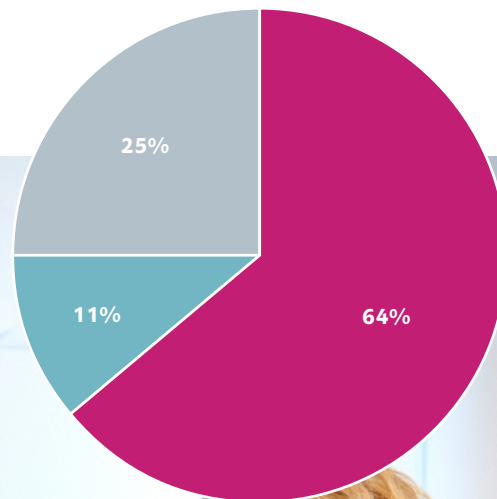
1. **Eendaagse nascholing**: een op zichzelf staande bijeenkomst die één keer plaatsvindt op een dag(deel), zoals een workshop, masterclass of lezing. Het gaat hierbij vaak om bijeenkomsten met een vakinhoudelijke grondslag. Denk bijvoorbeeld aan een workshop Instagrampoëzie voor docenten Nederlands, een lezing over robotica: kans of bedreiging? Of een meer vakoverstijgend onderwerp zoals minder stress bij leerlingen. Er zijn dit jaar **48 eendaagse activiteiten** georganiseerd, een ruime meerderheid.
2. **Meerdaagse nascholing**: een reeks van bijeenkomsten of een PLG (professionele leergemeen-

schap) rondom eenzelfde thema. Een voorbeeld hiervan is de PLG Schoolexamenopgaven voor het (nieuwe) scheikundeprogramma of de jaarlijkse Cursus Quantum waarbij docenten zich bijscholen in dit onderwerp. Ook was er een vakoverstijgend leertraject georganiseerd met LOLmakers waar de focus lag op experimenteren en het anders organiseren van je onderwijs. Er zijn dit jaar **8 meerdaagse nascholingen** georganiseerd variërend van 2 tot 5 bijeenkomsten.

3. **Netwerkbijeenkomst**: bijeenkomst waarbij kennisdeling en -uitwisseling centraal staan. Hieronder vallen bijvoorbeeld de coördinatorenoverleggen of de schoolleidersbijeenkomsten. Ook het scholennetwerk wiskunde of de docentbijeenkomst natuurkunde zijn voorbeelden hiervan. Er zijn dit jaar **19 netwerkbijeenkomsten** georganiseerd.

In verband met de maatregelen rondom corona hebben alle activiteiten van Onderwijsnetwerk Zuid-Holland dit jaar online plaatsgevonden. Voor komend schooljaar hopen wij weer een groot aandeel van onze activiteiten fysiek aan te bieden.

■ Eendaagse nascholing ■ Meerdaagse nascholing
■ Netwerkbijeenkomst

Type nascholing & Vakgebied	Eendaagse nascholing	Meerdaagse nascholing	Netwerkbijeenkomst	Totaal
alfa/gamma	17	0	6	23
bèta	24	3	11	38
vakoverstijgend	7	5	2	14
Totaal	48	8	19	75

VAKGEBIEDEN

Alfa: alle taalvakken zoals Nederlands, moderne vreemde talen en klassieke talen.

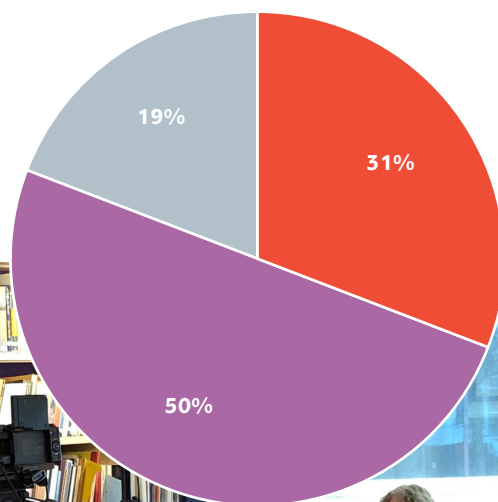
Bèta: alle exacte schoolvakken zoals biologie, nlt, wis-, natuur- en scheikunde.

Gamma: zaakvakken zoals geschiedenis, maatschappijleer, economie en aardrijkskunde en kunstvakken.

Vakoverstijgend: nascholing over thema's of onderwerpen die zich niet op een specifiek vak richten, zoals stress, hoogbegaafdheid of algemene didactiek.

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland organiseert bijeenkomsten voor verschillende vakgebieden. De helft van de bijeenkomsten is gericht op de bètavakken (50%). Het netwerk heeft in tegenstelling tot de andere vakgebieden al zeven jaar ervaring met het organiseren van bijeenkomsten voor deze doelgroep. Voor de alfa- en gammavakken is het netwerk sinds twee jaar actief. Afgelopen jaar besloeg zijn er voor deze vakgebieden samen 23 bijeenkomsten georganiseerd, wat neerkomt op 31% van de activiteiten. Er zijn 14 vakoverstijgende bijeenkomsten (19%) georganiseerd in het afgelopen schooljaar.

■ alfa/gamma
 ■ bèta
 ■ vakoverstijgend

NASCHOLING UITGELICHT

BÉTASYMPOSIUM

Op 5 februari vond het jaarlijkse bètasymposium plaats. Onder begeleiding van Studio Convex werd het symposium in een online jasje gestoken. Dagvoorzitter Lianne van der Meer (Docent natuurkunde en decaan bij het Bonaventura College Burggravenlaan) opende de bijeenkomst als dagvoorzitter. Rode draad van dit symposium: laat je verrassen! Zo werden de deelnemers de eerste workshopronde willekeurig ingedeeld bij een workshop. Voor sommigen precies wat ze van tevoren wilden zien, voor anderen iets totaal nieuws. Een van deze break-out groepjes had wel een hele bijzondere gast in het midden: dinosaurië Tria uit Naturalis. Via twee onderzoekers van het Dinolab konden deelnemers alles over haar te weten komen. In de tweede ronde werden deelnemers ingedeeld bij hun workshop naar keuze. Tycho Malmberg verzorgde een relevante sessie over vaccineren met o.a. een fake-news-quiz.

Tycho Malmberg in zijn online sessie tijdens Bétasymposium

Met in totaal 19 verschillende sessies was er een divers aanbod voor alle deelnemers. Bij de afsluiting merkte een van de deelnemers op: "(bijna) net zo goed als in het echt!" Toch kijken we er weer naar uit volgend jaar een symposium te organiseren in 3D!

ONZ COLLEGETOUR: VAN NAZIPROPOGANDA TOT FAKE NEWS

Begeleiders: Stefan Vogels (Educator bij het Nationaal Onderwijsmuseum) en Marc van Berkel (Onderzoeker op het gebied van WOII en onderwijs en lerarenopleider Geschiedenis aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) Als alternatief voor het alfa- en gammasymposium werd dit jaar ONZ Colleetour georganiseerd. In deze tour worden 3 verschillende colleges gegeven, door verschillende onderzoekers op drie unieke locaties. De aftrap werd gedaan met het college 'Politieke

beïnvloeding door de jaren heen: van nazipropaganda tot fake news' in het Nationaal Onderwijsmuseum in Dordrecht. Door de coronamaatregelen hadden we beschikking over een leeg museum, een uniek decor voor de opname. Stefan Vogels opende de bijeenkomst met een online tour door het museum en de tentoonstelling nazipropaganda. Marc van Berkel nam het stokje over met een lezing over hoe propaganda ingezet werd om de Duitse bevolking te beïnvloeden met Hitlers radicale ideeën. De deelnemers werden aan het werk gezet in break-outrooms om zelf een aantal propagandaposters te analyseren. Na de break-out room nam Stefan het woord weer over om een brug te slaan naar hoe beeld ons in de hedendaagse tijd kan beïnvloeden. Een interessante bijeenkomst met veel lesideeën en stof tot nadenken.

Marc van Berkel tijdens de ONZ colleetour

DE KLASSIEKEN ONLINE: DIGITAAL LESMATERIAAL VOOR GRIEKS & LATIJN

Begeleider: Dr. Bram van der Velden (Universiteit Leiden)

Het afgelopen schooljaar stond in het teken van digitaal onderwijs. Ook onze 'oudste' schooltalen moesten hieraan geloven. Gelukkig is er al veel online lesmateriaal voor Grieks en Latijn gepubliceerd in de afgelopen jaren. Dr. Bram van der Velden (onderzoeker bij de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden) deelde in deze bijeenkomst zijn database met online materiaal. Er kwamen verschillende voorbeelden aan bod zoals online teksten, vertalingen, commentaren, woordenboeken en lexica, lesmateriaal, multimedia, databases met secundaire literatuur en beschikbare software. Bram gaf uitleg over het gebruik van de applicaties en hoe deze in te zetten tijdens de (online) les. Ook de deelnemers zelf hadden veel eigen voorbeelden die zij enthousiast met elkaar deelden.

MASTERCLASS HET BUITENLOKAAL BIOLOGIE: EEN SUCCESVOLLE SCHOOLTUIN EN HAAR ONDERHOUD

Begeleiders: Yvonne von Morgen (toa-coördinator en toa Rijswijks Lyceum) en Marjoleine Vermeulen (vakdidacticus ICLON, Universiteit Leiden)

Deze bijeenkomst voor biologiedocenten en toa's stond helemaal in het teken van schooltuinen. Een schooltuin biedt docenten een schat aan mogelijkheden om de

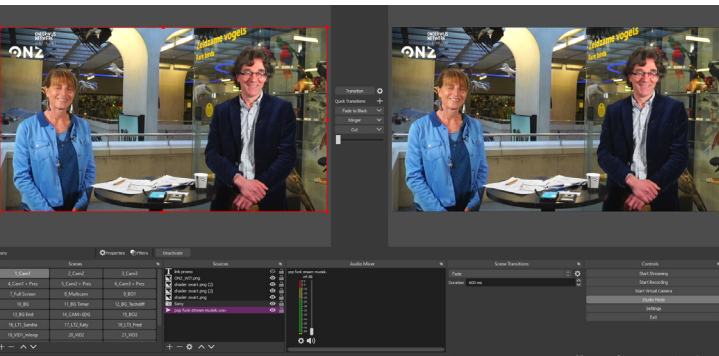
biologie-lesstof te verlevendigen. Op inspirerende wijze vertelde de docent Ard Zwinkels van Inholland over mogelijkheden en valkuilen bij het opzetten van een schooltuin. De finishing touch was toch wel het mooie schooltuin filmpje gemaakt door het Haags Montessorri Lyceum waardoor iedereen nog enthousiaster werd om zelf met de schooltuin aan de slag te gaan. Aquilla, student uit het universitaire honnoursprogramma, presenteerde de door haar ontworpen lessenserie over schooltuinen ter inspiratie voor de koppeling tussen lesinhoud en schooltuin in 'het Buitenlokaal'. Kortom: een boeiende bijeenkomst waarin verschillende sprekers uit verschillende invalshoeken hun kennis over tuinen met ons deelden. Na de masterclass kregen deelnemers nog meer informatie over tuin gerelateerde onderwerpen toegestuurd zoals: het gebruik van waterfilters en biologische bestrijdingsmiddelen. Hopelijk volgend jaar een live bijeenkomst en echt de tuin in.

DE DIGITALE KLAS

Begeleiders: Drs. Hanna Stammes (TU Delft) en Leo Fabriek (docent wiskunde Da Vinci Kagerstraat)

In de reeks 'De digitale klas' organiseren we online bijeenkomsten voor en door docenten. Iedere bijeenkomst werd er een andere component besproken om digitaal lesgeven te bevorderen. Docenten uit ons netwerk presenteerde een online tool die zij zelf inzetten om hun online lessen vorm te geven. Daarna

gingen docenten zelf aan de slag met de tool. Doel van de bijeenkomst was om in een korte tijd een nieuwe online tool eigen te maken. In de eerste bijeenkomst stond online formatief lesgeven centraal. Drs. Hanna Stammes besprak in haar intro hoe je online formatieve technieken kan inzetten. Docent Leo Fabriek introduceerde vervolgens de online applicatie GoFormative waar docenten (gratis) mee aan de slag kunnen. Tijdens de bijeenkomst bleek de app niet gelijk heel makkelijk bruikbaar voor alle docenten maar hielp iedereen elkaar op weg in de break-out rooms.

ALLES IS BIO-INFORMATICA

Begeleiders: Bo Blanckenburg, Kirsten Timmermans en Saskia Stahlecker (Hogeschool Leiden)

Op 13 april 2021 werd de workshop 'Alles is bio-informatica' door de Hogeschool Leiden voor het eerst gegeven. Online, welteverstaan, want ook – misschien wel juist in tijden van lockdown – is de behoefte naar vernieuwend lesmateriaal groot. Tijdens deze drie uur durende workshop heeft een kleine groep docenten kennis gemaakt met de vele takken die de bio-informatica rijk is. Om hier een beeld van te geven, vertelden docenten van de opleiding bio-informatica van de Hogeschool over het type onderzoek dat zij doen of in het verleden gedaan hebben: van metagenomics tot mariene microbiologie. Verder is er ook aandacht besteed aan een introducerend hoor- en werkcollege dat de docenten direct in hun les zouden kunnen gebruiken. Hiermee is, zo blijkt uit de evaluatie, voor velen de eerste stap gezet om de beginselen van de bio-informatica in hun biologielessen op te nemen. Al met al werd deze workshop ervaren als informatief én interactief en scoorde gemiddeld een 8,5.

STRIPS & GRAPHIC NOVELS VOOR DE LEESLIJST

Begeleiders: Laurike in 't Veld, Kees Ribbens (onderzoekers Erasmus Universiteit Rotterdam) en Margreet de Heer (Stripmaker des Vaderlands)

Tijdens deze bijeenkomst ontdekten docenten hoe grafische verhalen en strips ingezet kunnen worden als

studieobject. Er zijn talloze literaire, informatieve, en boeiende strips die leerlingen aan het denken kunnen zetten over zichzelf en de wereld. Strips kunnen complexe informatie en historische gebeurtenissen op een toegankelijke en aansprekende manier verbeelden en daarmee het leerproces bevorderen. In de bijeenkomst kwamen drie sprekers aan bod met ieder een eigen invalshoek. Professor Kees Ribbens vertelde over de verbeelding van de Tweede Wereldoorlog in (inter)nationale strips. Dr. Laurike in 't Veld besprak hoe strips de genocide in Rwanda verbeelden en hoe deze stripvorm zo'n heftig onderwerp benaderd. Stripmaker des vaderlands, Margreet de Heer, deelden tips voor de leeslijst en besprak met docenten hoe zij deze literaire strips kunnen bespreken in de klas.

GRAPHIC NOVELS VOOR DE LEESLIJST

OP DE HOOGTE BLIJVEN

Om op de hoogte te blijven van de nieuwe activiteiten en andere ontwikkelingen van Onderwijsnetwerk Zuid-Holland, ga naar

www.onderwijsnetwerknzuidholland.nl

schrijf je in voor onze **nieuwsbrief** of volg ons op **LinkedIn**.

ANDERE ACTIVITEITEN

Onderwijsnetwerk Zuid-Holland organiseert voor- namelijk bijeenkomsten voor docenten maar heeft ook een aantal activiteiten (mede-) georganiseerd voor leerlingen. Twee voorbeelden hiervan zijn de Hannover Messe Challenge en het Havo Bèta programma. Ook deze vonden dit jaar online plaats.

HANNOVER MESSE CHALLENGE ONLINE

Een app die inzicht geeft in de houdbaarheidsdatum van de inhoud van je koelkast en een toothpaste bar om 104 miljoen lege tandpastatubes mee te voorkomen. Twee van de vijf winnaars van de Hannover Messe Challenge waarbij leerlingen met technische en creatieve oplossing kwamen. De acht universiteiten en veertien hogescholen van de regionale VO-HO netwerken organiseerden met elkaar de landelijke Challenge voor de vijfde keer. Dit jaar was het evenement in verband met corona voor het eerst volledig online. Met maar liefst 200 havo- en vwo-leerlingen uit heel Nederland, verdeeld in 47 teams, was het event een groot succes.

Beer, Jor & the Questioners tijdens de online Hannover Messe Challenge

Tijdens de Hannover Messe Challenge gingen scholieren in twee dagen aan de slag om een creatieve en technisch-innovatieve oplossing te bedenken voor een van de vijf uitdagende challenges. Deze challenges waren echte vraagstukken van bedrijven en onderwijsinstellingen uit het hele land. Van de 44 ingezonden eindproducten, heeft de jury uiteindelijk van elke challenge een winnaar gekozen.

HAVO BÈTA PROGRAMMA

Afgelopen jaren hebben verschillende groepen met enthousiaste deelnemers deelgenomen aan het Havo Bèta programma. Tijdens dit talentenprogramma

krijgen leerlingen gedurende vier middagen een kijkje in de keuken bij een hbo-instelling. Dit jaar vonden de bijeenkomsten online plaats. De leerlingen waren op school of thuis, de docenten van de hogescholen vertelden de leerlingen over de opleiding en lieten ze kleine opdrachten doen. Leerlingen van Bonaventura College Burggravenlaan, Driestar, Hofstad Lyceum, Da Vinci College en Stanislas College namen deel aan het Havo Bèta programma. Samenwerkingspartners Hogeschool Leiden en Hogeschool Rotterdam zorgen voor een inhoudelijk programma van vier middagen.

PROJECT PAL

Naast deze activiteiten voor leerlingen startte het ICLON dit jaar in ONZ ook met Project 'Persoonlijk Assistent van de Leraar (PAL)'. Hierin maken studenten kennis met het onderwijsvak door het helpen van docenten met ondersteunende werkzaamheden en het geven van extra aandacht aan leerlingen die daar behoefte aan hebben. Zo slaan we twee vliegen in een klap: ondersteuning van onderwijspersoneel en het interesseren van studenten voor het volgen van een lerarenopleiding/een baan in het onderwijs. Project PAL sluit ook aan bij het Nationaal Programma Onderwijs waarbij de inzet van studenten kan worden ingezet om de vertraging bij leerlingen in te halen. De PAL-studenten worden ingezet bij het online platform StudentenzetopSchool. Koningin Máxima bracht het project op 13 april een online werkbezoek en sprak bijvoorbeeld met rector Katrien van de Gevel van ONZ-school Dalton Den Haag. Ook vroeg ze de trainer van deze PAL-studenten, Arthur Pormes (ICLON), naar de motivatie van studenten. Tegen de deelnemende studenten zei Maxima het fantastisch te vinden dat zij zich inzetten voor leerlingen en hun docenten op de scholen. Zij kon zich goed voorstellen dat zij een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Vakdidacticus Arthur Pormes in gesprek met Koningin Máxima

NAWOORD

EEN MOMENT GEDULD ALSTUBLIEFT, U WORDT VERBONDEN

We zagen dit jaar allemaal de zwarte schermen, hoorden van storingen in de wifi of de microfoon en probeerden ondanks dat alles in verbinding te komen. De technische ontwikkelingen maakten daarbij heel veel mogelijk, maar hebben wel hun eigen handleiding. Het is nu eenmaal wennen om met hetzelfde enthousiasme en plezier naar de lens van je webcam te spreken.

Het online Bètasymposium van het Onderwijsnetwerk Zuid-Holland zag ik dan ook als een bijzonder moment. Een middag waar de docenten en andere deelnemers eindelijk weer eens verbonden konden worden. Renée vroeg mij als dagvoorzitter, en ik heb mij zo vrij gevoeld dat te vertalen naar gastvrouw. Ik hoop dat we in plaats van samen online, een beetje samen verbonden waren. Voor mij was het in ieder geval heerlijk om alle bekende gezichten weer te zien!

Grote complimenten aan de techniek van Studio Convex voor het organiseren van de technische kant. Zij gaven ons een wederkerig compliment omdat wij bètadocenten daadwerkelijk ruim op tijd inloggen. Het gaf mij een inkijkje in het werk achter de schermen. Tegelijkertijd realiseerde ik mij ook dat wij als docenten voor de online of, nog erger, de hybride les de lat niet te hoog moeten leggen. Als de technische aspecten ten koste gaan van ons plezier en enthousiasme dan blijft er van de verbinding weinig over.

Inmiddels heb ik weer les gegeven aan een volle klas van 32. Ik ben zelf nog niet ingeënt en gezien het enthousiasme van de leerlingen is er wel degelijk een risico. Meer dan ooit kijk ik uit naar de tijd dat we weer 'gewoon' elkaar kunnen ontmoeten.

Graag tot dan!

Lianne van der Meer

Docent natuurkunde en decaan bij het Bonaventura College Burggravenlaan

BIJLAGE

OVERZICHT PARTNERSCHOLEN

PARTNERS UIT HET VOORTGEZET ONDERWIJS (VO)

Adelbert College / Wassenaar	Laurens Lyceum / Rotterdam
Alfrink College / Zoetermeer	Lentiz Revislyceum / Maassluis
Andreas College locatie Pieter Groen / Katwijk	Leo Kannercollege / Leiden
Antoniuscollege / Gouda	Lyceum Kralingen / Rotterdam
Bonaventuracollege Burggravenlaan / Leiden	Lyceum Schravenlant / Schiedam
Bonaventuracollege Mariënpoolstraat / Leiden	Lyceum Ypenburg / Den Haag
Christelijk College De Populier / Den Haag	Marecollege / Leiden
Christelijk Gymnasium Sorghvliet / Den Haag	Maris College Belgisch Park / Den Haag
Christelijk Lyceum / Delft	Melanchthon / Bergschenhoek
CSG De Lage Waard / Papendrecht	Montaigne Lyceum / Den Haag
CSG Willem van Oranje / Oud Beijerland	Northgo College / Noordwijk
Da Vinci College Kagerstraat / Leiden	Oranje Nassau College / Zoetermeer
Dalton / Den Haag	OSG Hugo de Groot / Rotterdam
Dalton Lyceum / Barendrecht	Picasso Lyceum / Zoetermeer
De Ring van Putten / Spijkenisse	RGO Goeree-Overflakkee / Middelharnis
Driestar College / Gouda	Rijswijks Lyceum / Rijswijk
Edith Stein College / Den Haag	Scala College / Alphen a/d Rijn
Farelcollege / Ridderkerk	Scholengemeenschap Spieringshoek / Schiedam
Fioretti College / Lisse	Segbroek College / Den Haag
Gymnasium Haganum / Den Haag	Stanislascollege / Pijnacker
Haags Montessori Lyceum / Den Haag	Stanislascollege Westplantsoen / Delft
Het Rijnlands Lyceum / Oegstgeest	Stedelijk Gymnasium Leiden Athena / Leiden
Het Rijnlands Lyceum / Sassenheim	Stedelijk Gymnasium Leiden Socrates / Leiden
Het Rijnlands Lyceum / Wassenaar	Stedelijk Gymnasium Schiedam / Schiedam
Het Vlietland College / Leiden	Teylingen College- Leeuwenhorst / Noordwijkerhout
Hofstad Lyceum / Den Haag	VAVO Haaglanden / Den Haag
IJsselcollege / Capelle a/d IJssel	Veurs Lyceum / Leidschendam
ISW Hoogeland / Naaldwijk	Visser 't Hooft Lyceum / Leiden
Johan de Witt Gymnasium / Dordrecht	Wolfert Tweetalig / Rotterdam
Johan de Witt scholengroep / Den Haag	Zuider Gymnasium / Rotterdam
Krimpenerwaard College / Krimpen a/d IJssel	

ONDERWIJS
NETWERK
ZUID-HOLLAND

EEN SAMENWERKING TUSSEN
HET VOORTGEZET EN HOGER
ONDERWIJS VOOR
DOCENTPROFESSIONALISERING.

ONDERWIJSNETWERK ZUID-HOLLAND IS ONTSTAAN
VANUIT BÊTASTEUNPUNT ZUID-HOLLAND
(TECHNISCHE UNIVERSITEIT DELFT) EN REGIONAAL
STEUNPUNT LEIDEN (UNIVERSITEIT LEIDEN).

Het onderwijsnetwerk verbindt het voortgezet
onderwijs, hogescholen en universiteiten waarbij
docentprofessionalisering en aansluiting centraal
staan. Daarnaast werken verschillende bedrijven en
maatschappelijke instellingen uit de regio met ons aan
de bevordering van praktijkgericht en actueel onderwijs.

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP
WWW.ONDERWIJSNETWERKZUIDHOLLAND.NL

